

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 30. АПРИЛА 1892.

ГОД. XVII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 16.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака с дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по-табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно.

ЈУБИЛЕЈ ЈОВАНА БОРЂЕВИЋА.

Још у суботу, 11. априла, почеле су стипитке јубилару. Прва је била депеша из Новог Сада од старог му пријатеља, министарског саветника у пензији, г. дра Тодора Мандића. За овом је дошло из Шапца писмо од гимназијског професора г. Фр. Елеозића у латинским стиховима:

Осванио је 12. април, леп пролетњи дан. Кад је јубилар из цркве кући дошао, већ је затекао нека писма и депеше. Прво је било писмо министра просвете, које је гласило овако:

Поштовани господине!

Познато Вам је какав ми страшан узрок не допушта посебљивање свакога места, где има весеља и радости, за то ћете извинити, што овим путем подносим своју искрену честитку. Бог вам дај још доста срећних година!

Молим Вас, да изволите примити орден св. Саве II. реда, знак пажње за Вас и признање Вашега рада. За то што ја не могу доћи, орден ће Вам у место мене предати г. Пера Борђевић.

12. априла 1892.

у Београду.

Ваш искрени

Анд. Николић.

Прво је дошло особље београдске прве гимназије са својим директором г. Борђем Ко-зарцем, који је јубилара, као негдашњег директора пете гимназије, са неколико срдачних речи поздравио. После њих дошао је председник Српског Ученог Друштва, архимандрит г. Н. Дучић и у лепом говору у име друштва честитио јубилару педесетогодишњицу књижевног ради. Г. др. Војислав Бакић, управитељ учитељ-

ске школе, честитио је у име псте школе, у којој је јубилар био професор пуних осам година.

Сад су се појавили другови јубиларови, професори Велике Школе. Сенатор школе, професор г. Панта Срећковић, поздравио је јубилара са неколико топлих речи. Јубилар тронуто се захвалио на том поздраву.

За тим је управитељ кр. срп. народног позоришта госп. Милорад П. Шапчанин са позоришним одбором честитио у име народног позоришта; госп. Антоније Хаџић, г. др. Јов. Велимировић и г. Г. Плавшић у име новосадског српског народног позоришта; г. А. Хаџић, г. др. Ђубомир Радивојевић и г. Тома Недељковић у име Матице Српске; г. Ваћа Џушић, директор, г. Борђе Дера и г. Ј. Грчић, професори српске новосадске гимназије, у име псте гимназије, у којој је јубилар пре четрдесет година своју наставничку каријеру отпочео.

Госпођа Савка д-ра Јована Суботића поздравила је јубилара у име прекосавских Српкиња лепшим, патротским говором, у ком је поглавито нагласила тешкоће, с којима се јубилар морао борити и изјавила му признјање за његову истрајност у тој борби.

Сваки час су стизале честитке поштом и телеграфом. Занимљива је била телеграфска депеша, која је из Америке, из Њујорка, стигла на српском језику пред подне од Андрије Сремца, нећака јубиларева.

Од гостију, који су лично честитали, били су до подне г. др. Алимпије Васиљевић, саветник, са својим двема ћеркама, учитељицама вишке женске школе; Пера Борђевић и Живан Живановић, саветници; Живко Недић, пенз. касач.

судија; Милован Јанковић, пенз. предс. главне контроле; Милан Ђ. Милићевић, библиотекар; Јосиф Пецић, пенз. начелник мин. просвете; Александар Протић, пенз. пуковник; Паја Путник, пенз. потпуковник; д-р Змај Јован Јовановић; д-р Милан Јовановић, проф. војне академије и уредник „Отаџбине“; Пера Татић, адвокат; Исаак Георгијевић, свештеник; Михајло Михајловић, конзуо на расположењу; Драгутин Чижек, реф. у минист. војном, Стеван Предић, секр. минист. просвете; Хајим Давичо и Бранко Петровић, секретари минист. спољних послова; Милован Глишић, драматур народног позоришта; Борђе Радић, пензионов. управитељ ратарске школе; наставници овдашњих средњих школа: Андрија Гавриловић, Димитрије Јосић, Јеврем Бојовић, Јеврем А. Илић, Ђубомир Јовановић, Сава Антоновић, Стеван Јефтić и др.

— Од госпођа биле су г-ђа Милка Милорад Шапчанина са својим братанићем Милорадом, пунонадним синчипћем прерано умрлог д-ра Лазе К. Лазаревића, који је јубилару, као пријатељу Лазином, донео за спомен слику свога покојног оца; г-ђа Ленка Бошковићева; г-ђе М. Гргорова и Радуловићка, чланови народног позоришта; г-ђа Мара Војина Ђорђевића, некадашњи врени члан народног позоришта.

После подне дошли су ђаци Велике Школе, највише садашњи и прећашњи ученици јубиларови. У њихово име је честитала јубилару Владислав Рибникар, филозоф IV. године.

Осим њих били су у посети: г.г. д-р Никола Крестић и Глишић Геришић, држ. саветници; Стојан Бошковић, посланик за Румунију; Илија Маргетић, министар у пензији; Матија Бан, књижевник; Ђубомир Ковачевић, проф. војне академије; Пера Кречаревић, пенз. проф.; капетан Борота с госпођом; Никола Миљковић, главни благајник управе фондова са спном Милутином, д-ром права, капетан-аудитором; д-р Брентовић с госпођом; професори средњих школа: г.г. Борислав Тодоровић, Ђорђе С. Ђорђевић, Живојин Симић, Станислав Симић, Стева Тодоровић.

Увече је била у народном позоришту свечана представа у част јубиларову. На представу је извјолело доћи и Његово Величанство Краљ Александар са г.г. намесницима Јов. Ристићем и Костом С. Протићем. Позори-

ште је било дунком пуно одабране београдске публике.

Представа се отпочела *народном химном*, коју је написао јубилар, а музiku јој компоновао Даворин Јенко. Публика је стојећи слушала химну, коју је уз пратњу оркестра певао кор народног позоришта. После химне је члан позоришта *Раја Павловић* уз пратњу гусала отпевао народну песму: „Смрт Краљевића Марка“.

За тим је престављана „Маркова Сабља“, алегорија у два чина, коју је пре двадесет година написао јубилар. После првог чина позвао је краљ јубилара у своју собу, и ту му је, као свом многогодишњем наставнику, честитao педесетогодишњицу. После Краља честитao му је и краљевски Намесник г. Јован Ристић и краљев Гувернер, г. пуковник Јован Милковић.

Представу је завршио „Еаглог“, који је нарочито за ову прилику сачинио управитељ народног позоришта г. *Милорад П. Шапчанин*, а декламовао члан позоришта, г. Дим. Петровић.

Епилог тај гласи:

У славу Јовану Ђорђевићу.

Кажу књиге да је било време
Кад је земља друговала с небом,
Кад су по њој богови ходили,
Шетали се с кћерима земаљским,
Љубили се уз свирку зефирску,
С песницима и са јунацима
За божовским частили се столом:
Кад попили вино и нектаре
Са Олимпа бацали пехаре

Али људе, као слабе људе,
Распињала сила и охолост,
Па обесно из своје низине
Навалише горе ка Олимпу;
Завојшише у своме безумљу
На божанску љубав и доброту.
А било је и лепих Божића
За кћерима царским што се бише
И земаљског греха окусише.

Расреди се Јупитар громовник,
Из ока му засеваше муње,
А на уста загрмеше пуцњи;
Затресе се Олимп и Јелада;

Сви божови, мали и велики,
Престрављени оставише земљу,
Одлетеши у своје висине ;
За њима се небо запечати,
Само људи остале на земљи ;
Потомци им, слабачки и мали,
Једва памте да су божовали.

Заплака се земља остављена,
Милост просек' у срдита Зевса :
Дај ми једног Бога од заклетве,
Да ми дечу весели и храбри,
Да им живот пртити помаже,
Да казује небеске лепоте,
Омили им љубав и истину ;
У срцима мученим, очајним
Свети огањ кад се гаси, смири,
Божанственим дахом да распари.

Громовници нису као људи ;
Њихова је љубав безграницна,
Али срђња краткога је века.
Небеса се благо отворише,
Светлост сјуну у доње низине,
Замириша дахом од ружица ;
Поветарац ширну са висина
(К'о плашти божји да је зашуштао)
А за њим се, по зрацима стрмим,
Окружена над земаљским блеском,
Спусти доле богиња Талија.

Та Талија, и мила и лепа,
Са чаробном палицом у руци,
Честитима мила другарица,
Неумитна охолом и пустом,
Строг судија греху и злону,
Потпорница слабу и нејаку,
Очајником дуга од надања,
Огледало ругоби лукавства . . .
Та Талија, као брижна мати,
Зађе прхлим светом путовати.

И народи сретоше божанску,
Слушаху је и слављаху свуда ;
Дигоше јој светле жртвенике
И храмове велике и мале.
Из Мисира дође у Јеладу,
Из Јеладе упути се Риму,
А из Рима у све стране света.
А једнога дана блаженога

Та божица, о мој српски роде,
И теби је дошла у походе.

Српски народ богат врлинама,
У њега је честитих јунака,
Мученика и многотрпника,
Гостопримства, па и побратимства,
И песама слављених у свету ;
Ал' не траж'те ви у њега блага,
Згомиланог од сребра и злата —
Кућаник је, али богат није . . .
Богињу је лепо дочекао,
Прихватио и подворио је,
Ал' не може подићи јој храма
За њезину узвишену службу :
Сваки оглед у новоју дрема,
Кад избраног поборника нема,

И божица иође по Србима
Тражит' себи вредна апостола ;
Не тражи га међу виђенима,
Не тражи га међу слављенима . . .
Српски језик нађе апостола
У незнану сеоцу Тришићу,
А слобода српска поборнике
У Тополи у селу Такову.
(Назарети места су избрана
Да одгаје вође родовима.)
И Талија српска спустила се
У малени и незнани дворац
Ученога, скромнога Јована.

Добри Јован од младости ране
Учио се књизи и мудrosti ;
Отац Филип од малених пчела,
Он од оца учио се труду,
Непрекидно раду и подвигу,
Што у миру, невиђено, скромно,
Троши дневи и несане ноћи.
У Матици Српској вредна пчела,
Што јој дахну новога живота ;
У школи је Пешталоци други,
Без таштине и без охолости ;
Омладини питоми саветник,
А дечици отац и господин ;
Знање му је зрно бисерово,
А реч злато што га опточава :
Не у граду, што је на врх гори,
Он се доле на подножју бори.

На књизи је наш Јован придрем'о,
Око њега тишина је мирна,
Мајка му се у снов'ма првића,
Он је гледа па се осмејкује...
Ал', где, чуда! та то није она;
Кроз њезине благе, миле црте
Блесак нове слике просијава,
К'о богиња најлепших облика
У јелинском миту што још живи...
Јован гледа, гледа па се диви.

„Не плаши се, мој Јоване драги!
„У мом путу ка теби сам дошла;
„Међ' Срб'ма сам гошћа, придошица,
„И, ходећи од града до града,
„Живим трудним путничким животом,
„К'о пастирка, која сваког дана
„Своје стадо другој страни гони.
„Међ' Србима хоћу себи станка
„И храмове што ће мени служит'
„Апостол си мојега посланства!
„Ја ти дајем и сцле и жара,
„Нико теби одолети не ће!...
„Што отвори затворена срца,
„Што поджиже утуљене огње,
„Што уклања с пута каменове...
„Устај, пођи!... Заставу понеси!
„Што ти дајем јесте горка чаша,
„Ал', Јоване, победа је наша“.

Уста Јован, изабраник нови,
Поклич даде на све стране Српства:
Српски роде дижи позориште!
Дај сведоџбу да си народ и ты,
Што у боју мачевима бије,
А у миру знањем и умењем!
Из мајушне семке бор се диже,
Чун је отац морским галијама,
Сложне мишице град су непобедни,
Крепка воља пут је успесима:
Онај само зреле плоде бере,
Кој' у самог себе има вере!

Поклич паде све на родна срда;
Одзив стиже од послушне браће.
Јован скупи прве уметнике,
Још нејаке и неноучене,
Али здраве и моћне и вољне,

Да слушају савет и поуку;
Сами собом, у самима себи,
Да израде уметничке створе,
Што ће красити српску позорницу,
Пронети јој славу по народу;
Књижевници, новинари, ђаци
Потекоше ка глуми и драми.
Све живахно, веселога лица —
Тако поста српска позорница!

Кад сокол'ма порастоше крила,
Оро-Јован доведе их Срб'ма
У Београд, чело Шумадије,
А витешки кнезе Михаило
Милојато примио очински;
Једног дана, усхићен, узвикну:
„Хвала много на вашему труду!
„Театор ћу вама сазидати,
„Њиме ћете бити задовољни.“
Кнез погибе, али мис'о оста,
Она сазда ову позорницу:
У њој стално Талија пребива,
О још бољим временима снива.

Има доста ругоба у свету,
Ал' највећа: бити незахвалан.
Тешко оном, тешко и народу,
Који себе не велича претком,
Што му светло утираше пута!
Ми, захвални, честитом Јовану,
Нашем опу, нашем првом вођи,
Из здружених срдаца шаљемо
Нашу љубав, наше поштовање,
И молитву тошлу небесноме,
Да још дуго бди над радовима
Талијина нараштаја млада —
Род ужива свога рукосада.

После епилога публика је поздравила јубилара плавим и усклапицама, на којима се он топло захвалио.

Тиме је завршена прослава Ђорђевићева јубилеја у позоришту.

(Свршиће се.)

Издаје управа српског народног позоришта.